

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 18 October 1896. N°. 982.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieaan den Uitgever J. A. WORMSER, Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam. Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van leefdegeven en Verslagen van Vereenigingen 10 Cent. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

TWEDE STUK.
V.

Is God een God der Joden alleen? En is Hij het niet ook der heidenen? Ja, ook der heidenen. Rom. 3: 29.

Reeds het slot van ons vorig hoofdstuk wees op de »verborgenheid», die met name door den apostel Paulus verheerlijkt werd in de roeping der volkeren. Thans dient op hetgeen de apostel dienaangaande zegt, nader te worden ingegaan. Blijkbaar toch ligt achter het spreken over deze »verborgenheid» meer dan men bij oppervlakkige lezing vermoedt. Als Paulus in zoo plechtige taal, en op zoo heiligen toon, niet eens, maar keer op keer, gewaagt van een »verborgenheid», die van de tijden der eeuwen verwezen was, maar nu openbaar is, naar het bevel des eeuwigen Gods, gaat het dan aan, hierbij aan niets anders te denken, dan aan de mogelijkheid, dat ook een heiden, die zich bekeert, zalig worde? Stel, Paulus had ganschelijk niet van deze »verborgenheid» gerept, zou iemand, wie dan ook, ooit gedacht hebben, dat alleen een Jood van afkomst zalig kon worden? Of leerde dan niet zelfs de starste particularist, onder de sekse der Farizeen, dat ook een heiden aan Israels heilgoed deel kon erlangen? Ja, dreven ze niet ijverig *evangelium*, en omreisden ze niet zee en land om uit heidenen Jodengenooten te gewinnen? Het feit, dat ook een geboren heiden zalig kon worden, was alzo voor niemand een »verborgenheid». Dat wist ieder, en stemde ieder toe. En ook daarin, dat een heiden thans zalig kan worden, *zonder* de besnijdenis, kan de diepe verborgenheid niet liggen. Noch Abel, noch Henoch, noch Noach, noch Sem zijn besneden geworden, en toch bevoert niemand dat ze deswege verloren zijn. En stel al, dat de zaligheid voor den heiden er metterdaad nu nog aan hing, dat ze zich in Israël als natië lieten inlijven, wat zou dat er op zich zelf voor dien mensch toe doen? Ingelijfd of niet ingelijfd in de Joodsche natië, als hij maar zalig werd. Veilig mag dan ook gezegd, dat hij die bij het lezen van wat Paulus over deze »verborgenheid» zegt, er niet anders onder verstaat, dan dat ook de geboren heidenen zalig kunnen worden, en dat wel zonder inlijving in Israël, en dat we daarom zending moeten drijven, — het apostolisch woord niet tot zijn recht doet komen, over den diepen zin ervan heen leest, en onwillekeurig onder den indruk moet komen, dat Paulus zich soms toch zeer hoogdravend uitdrukt.

Zoo weinig wordt de strekking van het apostolisch getuigenis dan ook verstaan, dat men er niet aan denkt, om deze »verborgenheid» in de Christelijke kerk te onderwijzen. Wel onderwijst men de »verborgenheid» der vleeschwording van het Woord, ook wel de »verborgenheid» die groot is, namelijk dat het huwelijk een afschaduwing is van den band tusschen Jezus en zijn kerk, maar van deze »verborgenheid», waarop Paulus niet eens, maar telkens wijst, wordt ternaauwroed gerept. Ze is niet in het Christelijk besef opgenomen. Ze wordt onder de mysterien der Christelijke religie niet meêgeteld. Men leest er over heen. En onder het overheen lezen, vat men Paulus' zeggen dienaangaande op in zoo maten, niets zeggende zin, dat we, zoo opgevat, feitelijk niets zouden verloren hebben, indien Paulus ganschelijk van deze »verborgenheid» gezwegen had.

We beginnen daarom eerst met hier bijeen te voegen wat feitelijk door den heiligen apostel dienaangaande gezegd is.

Ten eerste lezen we dan in den brief aan de kerk van Rome, in kap. 16: 25—27 dit:

Hem nu, die machtig is u te bevestigen, naar mijn Evangelie en de prediking van Jezus Christus, naar de openbaring der verborgenheid, die van de tijden der eeuwen verwezen is geweest, Maar nu openbaar is, en door de profetische Schriften, naar het bevel des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs, onder alle de heidenen bekend is gemaakt; Denzelven alleen wijzen God zij door Jezus Christus de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen.

In de tweede plaats schrijft hij in zijn brief aan de kerk van Ephëze, kap. 1: 9—11:

Ons bekend gemaakt hebbende de verborgenheid zijns willens, naar zijn welbehagen, hetwelk Hij voorgenomen had in zichzelf, Om in de bedeeeling van de volheid der tijden wederom alles tot één te vergaderen in Christus, beide dat in den hemel is, en dat op de aarde is; In hem, in welken wij ook een erfdeel geworden zijn, wij die te voren verordeneerd wa-

ren naar het voornemen desgenen, die alle dingen werkt naar den raad zijns willens.

In de derde plaats lezen we in denzelfden brief, kap. 3: 9—11:

En allen te verlichten, dat zij mogen verstaan welke de gemeenschap der verborgenheid zij, die van alle eeuwen verborgen is geweest in God, welke alle dingen geschapen heeft door Jezus Christus;

Opdat nu, door de gemeente, bekend gemaakt worde aan de overheden en machten in den hemel de veelvuldige wijsheid Gods;

Naar het eeuwig voornemen, dat Hij gemaakt heeft in Christus Jezus onzen Heere.

In de vierde plaats leest ge in Col. 1: 26, 27:

Namelijk de verborgenheid, die verborgen is geweest van alle eeuwen en van alle geslachten, maar nu openbaar is aan zijne heiligen; Aan wie God heeft willen bekend maken, welke daar zij de rijkdom der heerlijkheid der verborgenheid onder de heidenen, welke is Christus onder u, de hope der heerlijkheid.

In de vijfde plaats schrijft Paulus aan Timotheüs, korter omdat Timotheüs het mysterie reeds kende (2 Tim. 1: 9 en 10):

Die ons heeft zalig gemaakt, en geroepen met eene heilige roeping; niet naar onze werken, maar naar zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Jezus Christus voor de tijden der eeuwen;

Doch nu openbaar is door de verschijning van onzen Zaligmaker Jezus Christus, die den dood heeft te niet gedaan, en het leven en de onoverwinnelijkheid aan het licht gebracht door het Evangelie.

En evenzoo, nog korter, aan Titus (Tit. 1: 1 en 2):

Paulus, een dienstknecht Gods en een apostel van Jezus Christus, naar het geloof der uitverkorenen Gods, en de kennis der waarheid die naar de Godzaligheid is;

In de hope des eeuwigen levens, welke God, die niet liegen kan, beloofd heeft vóór de tijden der eeuwen, maar openbaar heeft te zijner tijd.

Terwijl eindelijk de heilige apostel Petrus, in bijna gelijken stijl, zij het ook minder omstandig, zich in dezer voege uitlaat (1 Petr. 1: 20 en 21):

De welke wel voorgekend is geweest vóór de grondlegging der wereld, maar openbaar is in deze tijden om uwentwille;

Gij die door hem geloofd in God, welke hem opgewekt heeft uit de dooden, en hem heerlijkheid gegeven heeft, opdat uw geloof en hope op God zijn zoud.

Reeds de eenvoudige bijeenvoeging van deze zeven opmerkelijke uitspraken toont genoegzaam, dat hier gehandeld wordt niet van een toekomstige zaak, maar van een zeer gewichtig stuk der Openbaring; terwijl de uitdrukking »verborgenheid», die gedurig gebezigd wordt, alsmede de hooggestemde taal, waarin de gedachte wordt uitgedrukt, bewijst, dat er gehandeld wordt van een waarheid, die niet slechts *gewichtig* is, maar tevens *verheven* is. Iets wat evenzoo uitkomt in een ander woord van Paulus, dat eenigzins een gewijzigd doel heeft, maar toch feitelijk op hetzelfde mysterie wijst, en dat ge leest in Rom. 9: 25 en 26, waar staat:

Gelijk Hij ook in Hosea zegt: »Ik zal hetgene mijn volk niet was, mijn volk noemen, en die niet bemind was, mijne beminde;

En het zal zijn, in de plaats waar tot hen gezegd was: »Gijheiden zijt mijn volk niet», aldaar zullen zij kinderen des levenden Gods genaamd worden.»

Nu heeft intusschen de Christelijke kerk, in de eeuwen die achter de Hervorming liggen, dit stuk zoo weinig tot zijn recht doen komen, dat Calvijn nog schrijven moest: »Wat hier onder deze verborgenheid, die bedoelt was, te verstaan was, staat onder de Godgeleerden nog geenszins vast». En dan stemt hij wel toe, dat diegenen op het goede spoor zijn, die erkennen dat hier op de roeping der heidenen wordt gedomd; maar hij voegt er toch bij, dat deze oppervlakkige oplossing hem niet bevredigt, en dat hij niet verre is van het vermoeden, dat er heel het verschil tusschen Oud en Nieuw Verbond in schuilt. Toch is Calvijn zelf er volstrekt niet in geslaagd, om de zaak tot klaarheid te brengen. Dat hij er mede getoed heeft, blijkt uit de breede inlissingen die hij in zijn tweede editie in vocht; en het is feitelijk eerst aan het slot van de laatste inlissing, dat het licht hem even opging, maar zonder dat hij het uitwerkte, toen hij het mysterie daarin zocht, dat God heel de wereld, heel ons geslacht, of gelijk hij het uitdrukt, »al de volken des aardrijks zich in de gehoorzaamheid des geloofs onderwerpen wilde». Alzo wacht ook na Calvijn dit stuk der leer op nadere uitwerking. Ook met wat Calvijn schreef kwam het nog op verre na niet tot zijn recht, en ook na hem is het door onze Godgeleerden veel te pijnlijk veronachtzaamd.

De sleutel tot het recht verstand van heel deze reeks uitspraken ligt namelijk daarin, dat het mysterie eenzijdig eenvoudig in de Vleeschwording des Woords schijnt gezocht te worden, en dat het anderzijds gezocht wordt in de toebereiding der volken. Die twee zijn telkens ineengestrengeld. De roeping der volken komt niet bij de Vleeschwording bij, en ook is niet genoeg gezegd, zoo ge erkent, dat ze er een uitlooiel van is, maar dan eerst doorgrondt ge Paulus' zeggen, als ge inziet, dat hij deze twee, eenzijdig de Vleeschwording of de komst van Christus, en anderzijds de roeping der heidenen, als één en hetzelfde mysterie, als geheel dezelfde verborgenheid in uw voorstelling laat optreden.

De zin hiervan nu is deze: Ge verstaat de Vleeschwording des Woords niet, zoolang ge staan blijft bij het feit, dat Jezus als Jood geboren is. Dit feit is wel onloochenbaar. Hij zelf toch sprak: *De zaligheid is uit de Joden*, en tegenover de kettersche gevoelens der Samaritaanse vrouw moest dit stellige feit gehandhaafd worden; maar toch zonder meer verstaat ge de Vleeschwording niet. Het Woord is niet Jood, maar vleesch geworden. D. w. z. gelijk de kinderens des vleesches en des bloeds deelachtig zijn, zoo ook heeft de Zone Gods onze menselijke natuur aangenomen. Hij heeft die menselijke natuur aangenomen, niet uit de lucht, noch door nieuwe schepping. Neen, hij heeft ze aangenomen uit het menselijk geslacht dat bestond; uit het wezenlijke menselijke vleesch en bloed, dat uit Adam van geslacht tot geslacht tot in de dagen van Bethlehem kribbe was voortgeplant. Hij heeft dus die menselijke natuur aangenomen in een bepaalden vorm, in een bepaald volk, in een bepaalden stam, uit een aangewezen vrouw; en als ge op dit nader bepaalde komt, dan is hij Maria's zoon, uit Juda's stam, de zone Davids, uit het zaad Abrahams (Hebr. 2: 16). Maar dit alles geldt en raakt slechts de nadere bepaling. Als ge doopt, sprengt ge een bepaald water op het voorhoofd van den doopeling. Ge kunt niet anders. Het is water uit dien of dien stroom, uit dien of dien put, uit die bepaalde pomp of uit die aangewezen waterleiding. Maar al deze nadere bepaling is bijzaak. Ge kunt daar wel buiten, maar nochtans blijft het bij den Doop hoofdzak, niet dat het water uit deze of die fontein, maar dat het water zij. Onverschillig is het niet, welk water. Ge zult niet troebel, riekend, maar liefst helder en zuiver water nemen. Maar toch het water als zoodanig is en blijft bij den Doop het eigenlijke waarom het te doen is. Geen olie, geen wijn, geen bloed moet het vocht zijn, maar water, evenals het bij het Sacrament des heiligen Avondmaals geen water, noch bloed, noch olie, maar wijn moet zijn, en zulks wel wijn die rood is. En ook bij dien wijn gebruikt ge wel altoos een bepaalden wijn, uit dat en dat land herkomstig, geperst uit druiven van dien of dien wijnstok, maar toch die nadere bepaling is ook bij den wijn van het Avondmaal bijkomstig, en de hoofdzak blijft, dat het wijn zij.

En zoo nu ook staat het hier. Het Woord wordt vleesch. De Zone Gods neemt onze menselijke natuur aan. Dit nu kan hij niet doen dan door geboren te worden in een bepaald volk, uit een aangewezen stam, uit een met name genoemd geslacht, uit één daartoe verordeneerde vrouw, die hem in haar schoot draagt en hem haar vleesch en bloed mededeelt, en dan natuurlijk is dat volk Israël, en die stam Juda, en dat geslacht David en die vrouw Maria. Maar toch ook hier is al die nadere bepaling bijkomstig; middel, niet doel; en hoofdzak en doel blijven, dat hij aannam de menselijke natuur, het vleesch en bloed van Adam, de natuur van ons menselijk geslacht, datgene wat over heel de wereld den mensch als mensch van alle overige creaturen onderscheidt. Steeds heeft dan ook de Christelijke kerk beleiden, en belijden ook onze Gereformeerde kerken nog, dat onze zaligheid in beginsel daaraan hangt, dat hij de waarachtige menselijke natuur heeft aangenomen, ook al kon hij naar Gods bestel die niet anders aannemen dan uit Maria. Of om het kort te zeggen: op zich zelf, in het afgetrokken, zou de geboorte van Jezus uit een andere maagd denkbaar zijn geweest, maar het zou niet denkbaar zijn geweest, dat hij een andere dan de menselijke natuur had aangenomen. Dan toch ware hij niet onze Heiland, en kon hij onze zonden niet verzoend hebben.

Is het hieruit nu duidelijk geworden, dat de hoofdzak van de »Verborgenheid der Godzaligheid» daarin ligt, dat het Woord vleesch werd, en dat de Zone Gods onze menselijke natuur heeft aangenomen, dan zal men ook kunnen begrijpen, hoe dit feit nu rechtstreeks saamhangt met de behoudenis niet van Israël, maar van de wereld, van ons geslacht, van den mensch als mensch. Ware toch het geboren zijn als Jood de hoofdzak of het eigenlijke, en had de Zone Gods wel de Joodsche natuur, maar niet de menselijke natuur aangenomen, dan natuurlijk zou hij wel de Zaligmaker der Joden, maar niet de Zaligmaker der menschen als zoodanig zijn, en zou hij wel de zonde der Joden, maar niet de menselijke zonde verzoend hebben. Staat daarentegen de zaak zóó, dat hij niet het specifiek Joodsche, maar de algemeene menselijke natuur aannam, die natuur die onzer aller is, waarin al wat mensch heet, leeft en bestaat, zoodat het Joodsche slechts het aanvattingspunt was, om het wezen onzer algemeene menselijke natuur aan te nemen, dan volgt hier ook uit, dat hij niet de Zaligmaker der Joden, maar de Zaligmaker en Heiland der wereld is, en dat niet enkel der Joden zonde, maar de menselijke zonde, de zonde onzer menselijke natuur door hem verzoend is. Iets wat dus neerkomt juist op hetgeen Paulus ons als de diepe verborgenheid verheerlijkt, t. w. dat er bij de komst van den Christus geen sprake is van een uitsluitend Joodsch heil, maar integendeel van een genade Gods, die zich uitstrekt naar al wat mensch heet, naar alle de volken. »Alzo lief heeft God, niet de Joden, maar de wereld gehad, dat Hij zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk (d. i. een iegelijk die mensch is) die in hem geloofd, niet verdere, maar het eeuwige leven hebbe».

Wie nu, na deze korte uiteenzetting en toelichting, de straks aangehaalde uitspraken der Heilige Schrift herleest, zal zien, dat hiermee aanstonds de eerst, schijnbare verwarring verdwijnt, en dat het volkomen klopt, als de één maal de verborgenheid gezocht wordt in de vleeschwording, en de andere maal in de roeping der volken. Beide toch drukken geheel hetzelfde uit. Vleeschwording wil zeggen: de menselijke natuur, en niet enkel de Joodsche natuur aannemen. En dat de volken geroepen zijn, beduidt precies evenzoo, dat de Zone Gods komt, niet enkel om de Joden, maar om de wereld te zaligen. En heeft men dat eenmaal helder ingezien, dan blijkt het ook van achteren, dat niet alleen in de aangehaalde plaatsen, maar ook elders geheel dezelfde verborgenheid geleerd wordt. Als er b. v. in 1 Tim. 3: 16 sprake is van groote verborgenheid, dan wordt ook daar deze verborgenheid eenzijdig gezocht in het feit dat God geopenbaard is in het vleesch, en anderzijds daarin dat Hij gepredikt is, niet onder de Joden, maar onder de heidenen, en dat Hij geloofd is, niet in Israël, maar in de wereld. Alzo toch lezen we daar: En buiten allen twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vleesch, is gerechtvaardigd in den Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid. Ja, dan blijkt veel meer nog, dat deze zelfde verborgenheid volstrekt niet alleen door Paulus geleerd wordt, maar dat de heilige apostel Johannes, ons geheel dezelfde waarheid verkondigt, waar hij, van de geboorte van Jezus uit Maria nauwelijks gewagende, ja, Maria als de moeder van Jezus zelfs min of meer in de schaduw stellende, al den nadruk daarop legt, dat het Woord vleesch is geworden, en dat de Christus als zoodanig de wereld behoudt.

En nu mochten die broeders, die nog altoos in dezen rijkdom des Evangelies niet kunnen indringen, toch geboden zijn, om hierbij elk vermoeden te bannen, als bedoelden we hiermede of een zaliging van alle personen of van een algemeene verzoening te bepleiten. Heel deze dwaaleer heeft met het stuk van waarheid, dat we verdedigen en toelichten en aan de kerke Gods op het harte binden, niets hoegenaamd te maken, en die dat waande, wijte dit niet aan ons, maar beschuldige hierin zijn eigen onverstand van de Heilige Schrift. Het is toch zoo klaar en zoo duidelijk, als iets maar klaar en duidelijk zijn kan, dat de Heilige Schrift een bijzondere, geen algemeene verzoening leert, en niet de zaliging van alle personen, maar uitsluitend van de uitverkorenen leert; en dat nochtans diezelfde Schrift zoo stellig en beslist mogelijk ons onderwijst, dat de wereld behouden wordt en dat de Zone Gods onze menselijke natuur heeft aangenomen. Het staat er toch immers, en gij moogt hier niet over heen lezen, dat de Zone Gods, niet den Jood, maar »den menschen» is geijlig geworden (Phil. 2: 7), dat hij in gedaante geworden is als een mensch (2: 8), en dat de Middelaar Gods en der menschen, is de mensch

Christus Jezus (1 Tim. 2: 5); en niet dat de Jood Christus Jezus is de Middelaar Gods en der Joden. En zoo ook staat er even stellig, dat Christus is »de Zaligmaker der wereld» (Joh. 4: 42), dat hij »der wereld het leven geeft» (6: 33), en dat hij »zijn leven geven zal voor het leven der wereld» (6: 51). Hij zegt niet: »Ik ben het licht der Joden», maar: »Ik ben het licht der wereld» (8: 12). En het zijn niet de Joden, maar het is de wereld die God alzoo lief heeft gehad, dat Hij ons zijn Zoon schonk (3: 16). Iets wat zoo sterk is, en zoo ernstig door Johannes bedoeld wordt, dat hij, gelijk we nader breeder uiteenzetten, het Eeuwige Woord niet eerst in de roeping van Abraham, maar in de daad der Schepping laat uitkomen, en het ons niet eerst als de bron der openbaring aan Israël, maar reeds als het licht en het leven der wereld teekent. En nu zegge men niet, dat dit alzo wel bij Johannes, maar niet in de andere Evangelien voorkomt; want voor eerst verstaan we die tegenwerping niet, alsof hetgeen de apostelen Paulus, Petrus en Johannes ons zeggen, minder de waarheid zou zijn, dan hetgeen de apostel Mattheüs ons bericht, of Lucas, de medicijnmeester. Maar ook het feit wordt aldus onjuist voorgesteld. Niet toch bij Johannes of Paulus, maar bij Lucas lezen we, dat de engelen in de velden van Efrata zongen, niet van een »welbehagen in Joden», maar van een »welbehagen Gods in menschen», en van vrede niet in Palestina, maar van vrede op aarde. De vraag is niet, wat een Jood, maar wat een mensch zal geven voor de lossing zijner ziel. De discipelen krijgen de belofte, niet dat ze Joden, maar dat ze menschen zullen vangen. Bovenal de Christus is zeer zeker de Zone Davids en uit Abrahams zaad, maar nochtans noemt hij zich zelve doorgaande en bijna vastelijk niet Zone Davids, noch Zone Abrahams, maar Zoon des menschen. Tot acht en tachtig malen toe komt deze naam, Zoon des menschen, in de Evangelien voor, tegenover den naam van Zone Davids slechts een zeer enkele maal, en dan nog nooit als eigenlijke naam, waarmee hij zich zelve noemde.

Zoo is het dan ontwijfelbaar, dat de komst van den Christus tot deze wereld van zelf inhoudt, dat hij tot heel de menscheit, tot al wat mensch heet, niet tot Israël maar tot de volken gekomen is, en dat dit alzo geschied is doordat hij onze menselijke natuur en ons menselijk vleesch heeft aangenomen. En als Paulus dit nu noemt de groote verborgenheid, het eigenlijke mysterie des Evangelies, dan blijkt hieruit, dat wie opkomt voor het universalisme des Evangelies, en het particularisme hetzij in zijn Dooperschen hetzij in zijn Chillaistischen vorm bestrijdt, waarlijk niet tegen windmolens strijdt, of knoopt in biezen zoekt, maar de wacht betreft bij de hoofdpunt van de veste des Evangelies, en alzo laf zou zijn, en verrand aan de zake van zijn Heere zou plegen, indien hij door wien ook zich hiervan liet afhouden. Dat nu Paulus dit een »verborgenheid» noemt, »die lange eeuwen niet gekend was», verklaart zich daaruit, dat metterdaad van Abrahams roeping af, d. i. gedurende een tijdsverloop van bijna twee duizend jaren, de Goddelijke openbaring zich uit den breeden universalistischen, heel de wereldbesproeienden stroom in de nauwe, zeer enge, streng particularistische bedding van Israël had teruggetrokken. Maar wijl dit nu natuurlijkzelve den indruk had gemaakt, alsof dit zich terugtrekken van de Openbaring in deze nauwe enge bedding van het Joodsche volk een prijsgeven, een opgeven, een aan haar lot overlaten van de wereld en de menscheit en de volken ware geweest, is dit nu het heerlijke, dat nu van achteren blijkt, hoe deze concentratie van de Openbaring in Israël, wel verre van de prijsgeving der wereld te zijn geweest, naar Gods bestel en plan juist ten doel had, om straks die wereld terug te vinden, en aldus die wereld te behouden.

„En de kracht zijner opstanding.”

Opdat ik hem kenne, en de kracht zijner opstanding, en de gemeenschap zijns lijdens, zijnen dood gelijkvormig wordende. Phil. 3: 10.

Niet eerst bij uw sterven komt ge met den dood in aanraking, de adem des doods is van uw eerste levensdagen af over u en uw levensrenten uitgegaan. En zelfs na uw toebereiding ten eeuwigen leven, hebt ge het, met al Gods volk, bij elken toegang tot het heilige Avondmaal immers beleiden: »dat wij midden in den dood liggen».

Ons ongeluk is maar, dat we, vooral bij zoo diepe en ernstige vraagstukken, gedurig schijn en wezen verwarren.

Als booze hand een hoog opgaanden klimop, die heel een muurvlak met zijn donkergroen loof overdekt, bij den wortel heeft afgeand, heeft, althans de eerste dagen, nog niet één voorbijganger het vermoeden, dat die klimop onherstelbaar weg en dood is. En omgekeerd, als een varen-plaat voor den winter tot bij den grond toe is weggedord, dan kent men haar plaats niet meer, en houdt, wie geen kenner is, haar voor dood, tot in de lentedagen de knol weer kiemt, en de krullende stengel den kop weer opbuigt.

Soms komen zelfs onder menschen zulke schijntoestanden voor. Schijntoestanden, die bij te haastige begrepenis soms huiveringwekkende tafereelen van schijndood vertoonen; en omgekeerd zijn de gevallen niet zeldzaam, dat men eens gereedschaps nog voor levend aanzag, en eerst bij het terugschrikken voor de kilheid van het lijk ontwaarde dat de dood reeds was ingetreden.

En deze schijntoestanden gaan nu evenzoo door, als ge leven en dood niet enkel neemt met opzicht tot ons tijdelijk, uitwendig aanzijn, maar neemt in volgenden zin, als van toepassing ook op ons innendien en duurzaam bestaan.

Een onwedergeborene waant dat hij leeft, hoezeer hij ook dood is. En omgekeerd heeft menig wedergeborene kind van God nog den angst over zich, dat hij dood is, terwijl toch het „zaad Gods“ zich rituelend in hem ontkiemt.

De zonde heeft zooveel in ons verduisterd, heeft ons blik, vooral waar het de diepere dingen geldt, zoo onklaar en onhelder gemaakt, en niet het minst de kennis die we van ons zelve hebben, zoo veelzins vervalscht.

Kennis van zichzelf te krijgen, helder in te zien wie we zijn, en in wat toestand we naar ziel en lichaam verkeeren, voor nu en voor eeuwig, is zonder hooger licht dan ook ondoenlijk, en zelfs bij dat hooger licht nog aan zoo weinigen op afdoende wijze gegund.

Soms zelfs niet de kinderen Gods nog in zoo onbegrijpelijke zelfverduistering omwanden, dat zij alleen hardnekkig blind blijven voor allerlei zonde en verkeerdheid, die in hun omgeving en ieder terstond in hen ziet.

En daalt ge nu nog dieper af, om te komen tot de scherpe onderscheiding tusschen hetgeen er in ons en aan ons leeft of nu dood is, of ook naar den dood weer terugkeert, dan komt juist aan de allerheiligsten in dit leven het meest en het wreedst de klacht op de lippen, dat ze alleen in dat ééne oogenblik als de bliksem plotseling het donkere zwart verlicht, die scheidslijn van dood en leven helder bekend hebben.

Die ontzettende vraag van dood en leven door heel uw bestaan te doen gelden, is dan ook eigenlijk het grondverschil, waardoor echte genade zich van valsche of schijn-genade onderscheidt.

In dat hooge plegtigheid tusschen dood en leven ligt de toetssteen.

De lieden der wereld leven in den waan, dat er van dood geen sprake is dan op het sterfbed. Al wat voor het sterfbed ligt, noemen ze leven, en of er na het sterfbed nog leven komen zal, is een vraag die zich voor hen in nevelen verliest.

Wie zonder hartgrondig bekeerde te zijn, nochtans met de geloovigen meeloopt, erkent wel het verband tusschen den dood en de zonde, en weet wel van het eigenlijke leven, dat eerst na den dood komt; maar toch ook bij hem is er nog geen sprake van, dat de wersteling van dood en leven elken dag van zijn leven doorgaat, en elken nacht zich vernieuwt.

Werkelijk bekeerden, die pas op den weg zijn, verstaan wel de ontzettende oork van den geestelijken dood, en kennen wel den diepen juichtoon van de apostolische roemtaal: „Wij weten dat wij uit den dood zijn overgegaan in het leven“, maar lange jaren is het daarmee dan ook voor hen afgedaan. Den geestelijken dood zijn ze ontkenen, de tijdelijke dood komt eerst later. En inmiddels waanen ze met geen dood meer van doen te hebben.

En feitelijk zijn het alleen de dieper ingeleiden, de „volmaakten“, gelijk Paulus ze noemt, zij die „de vaste spijze“ kennen, in wier geloofsbesef die gestadige wersteling tusschen dood en leven zich afspeelt.

Deze eerst zijn het, die waarlijk met den dood te doen krijgen, die den schrik des eeuwigen doods kil en ijzige wekkend over hun ziel hebben voelen gaan, en die nog, elken dag, heel hun leven door, bekennen, dat wel Jesus ze aan het reddingskoord zijner eeuwige genade vast heeft, en dat ze dus niet verdrieken en ondergaan kunnen, maar dat ze niettemin nog midden in de wateren des doods liggen, en dat de doodelijke wateren hun soms nog tot aan de lippen komen, ja hun soms heenslaan over het schuldige hoofd.

Wie nu de gedenkstukken kent die we van de zielswersteling van een Paulus, een Johannes en een Petrus bezitten, weet hoe ook in het leven van deze uitnemendsten der apostelen diezelfde bange zielswersteling als in het aangezicht des doods doorkampt is, en hoe ze juist uit die benauwdheid en beklendheid des geestes gedurig grijpen naar de „kracht van Jesus“ opstanding.

Paulus' uitroep: „Dat ik hem kenne en de kracht zijner opstanding!“ is de zielskreet waarin de afschuif van al wat dood is en de zielsdorst naar het leven zich in zijn even teder als diep-mystiek schrijven aan de kerk van Filippij.

Want versta het toch, „de kracht zijner opstanding“, dat is meer, dat is nog iets anders dan de kracht ten leven. In het Paradijs was kracht, volle, heerlijke, overvloedige kracht ten leven, maar geen kracht ter opstanding. De engelen Gods baden zich in den bruisenden stroom des levens, maar de kracht van Jesus' verrijzenis kennen ze niet.

„Kracht ter opstanding“, is de „kracht ten leven“ verre te bovengaan.

De „kracht ten leven“, komt uit de Schepping. Schepping is het leven uit het niet. Maar de kracht ter opstanding komt uit de Herschepping. En herschepping is het leven, niet uit het niet, maar uit wat veel ontzettender dan het niet is, uit den dood.

Ze zijn beide uit God, zoowel de kracht ten leven, als de kracht ter opstanding, maar de apostel zelf zegt ons hoeveel heerlijker die tweede kracht in God is.

Of noemt hij ze niet: „de uitnemende grootheid zijner kracht, naar de werking der sterkte zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, toen Hij hem opgewekt heeft uit de dooden“?

En die hoogste kracht nu, die ooit door God in hemel of op aarde geopenbaard is, is geheel dezelfde kracht die Hij nog dagelijks betoonde, als Hij in een zondaar, die in zonde ontvangen en geboren en dus dood is, door het zaad Gods het leven inbrengt, en hem straks brengt tot geloof.

Echt, waar, zaligmakend geloof in een zondaar te verwekken is voor God Almachtig geheel dezelfde openbaring van het hoogste en uitnemendste zijner Goddelijke almachtigheid, als de opwekking van Christus uit het graf.

Het staat er zoo duidelijk, en lees er toch niet overheen: „Welke de uitnemende grootheid zijner kracht zij aan ons die gelooven, naar de werking der sterkte zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, toen Hij hem heeft opgewekt uit de dooden.“

Onze menschelijke taal heeft dan ook nauwelijks woorden, om het wonder uit te drukken, dat aan u die geloof met een waar geloof, van Godswege geschied is.

Het alles te bovengaan wonder bewijs van Gods almachtigheid, draagt ge in u zelve, als ge op den weg gaat, hebt ge in u, als ge op uw legerste vernacht, is levend aanwezig in den wortel van het leven uwer eigen ziel, uw ziel en heel uw existentie opheisende tot eeuwigen dank en tot nooit eindigenden jubel.

Een voor het eigen bewustzijn verzegeld kind van God kan daarom bij Jesus' opstanding zich niet bepalen tot de gedachte, aan zijn eigen wederopstanding uit de dooden. Hij voelt er zich, heel anders, nu reeds het leven zijner ziel uit toelooien.

De wersteling tusschen dood en leven, gaat hem niet alleen om het lichaam, maar om ziel en lichaam beide.

Als de zonde den dood brengt, overstroomt die dood heel zijn existentie, en evenzoo vloeit aan heel zijn existentie uit de kracht van Jesus' verrijzenis het leven toe, aan zijn hart, aan zijn hoofd, aan zijn ziel en zijn zinnen, aan alle kracht en alle ding dat in hem is.

Ge kent drieërlei vorm waarop de dood u nog telkens met zijn sombere loodvale wateren overstroomt.

Ge voelt dat allereerst aan uw lichaam. Als ge moede wordt en u uitgeput voelt en zwakt. Als ge door pijn overmand of door ziekte neêrgevoerd wordt. En ook als de oude dag komt en ge den dood zich nestelen voelt in uw verzakte zintuigen en in uw afgaande levenskracht.

Ge voelt in de tweede plaats dien dood zich op u werpen in den gang van uw levenslot, als tegenspoed uw geluk verstoort, verdriet u kwelt, teleurstelling u het leven verbittert, en uw beste inspanning afstuit op onoverkomelijk bezwaar.

En in de derde plaats voelt ge de werkingen des doods in de verduistering van uw geest, in de matheid van uw hart, in het verdooven van uw geestdrijf, in de onvastheid van uw wil, in boze zonden die u najagen, in uw klein-geloof, in uw vertwijfelen, in de armoede aan liefde in uw hart, en als gevolg van dat alles in het wijken der gemeenschap met uw God, en uw vervreemd raken van uw Holland.

Dat alles ware in den staat der rechtheid ondenkbaar, en kan buiten zonde nooit bestaan. In dat alles werkt de dood bij u na, gedurig dreigende u te verzeigelen.

En nu gelukt dat natuurlijk bij wie een kind van God is, en het zaad Gods in zich draagt, nooit.

Het reddingskoord van eeuwige genade sloeg Jesus om uw hart, en Hij houdt dat vast, en niemand kan er u afwringen; zijn hand laat nooit los.

Maar de adem des doods overkomt u nog telkens, in uw lichaam, in uw leven, in uw ziel, met drie bange golven die de dood nog telkens over u gelaat doet kabbelen, en waaronder ge soms zoo tot stikken toe kunt benauwd worden.

En daarom nu komt het voor elk kind van God zoo voor alles aan u de kracht van Jesus' verrijzenis, op die nooit uit te putten bron, waaruit de kracht tot levensvernieuwing aan Gods kinderen toelooit.

Toelooit naar het lichaam, want het is het geloof dat ons met de kracht van Jesus' verrijzenis strijden en overwinnen doet, ook als de zwakheid des lichaams ons deed inknien. Wat men soms „wonderen van genezing door het gebed“ noemt, is niets anders dan een werking van onze geloofskracht. Maar ook in het gemeene leven is het de geloofskracht in Jesus, verrijzenis, die u bij uitputting staande houdt en uw werkkraft verduubelt.

Het is deze geloofskracht van Jesus' verrijzenis, die u evenzoo het op de borst gezonken hoofd weer met nieuwen moed doet opheffen, onder de bitterste teleurstellingen van het leven, en u den stroom van tegenspoed en zielsverdriet doorwaden doet, met de ster van het ideaal u tegenglinstend in het oog.

En zoo ook is het de geloofskracht van Jesus' verrijzenis, die u de nevelen verdrijft van voor het verduisterd verstand, die uw hart uit matheid verlevendigt, en uw ziel weer doet opbloeden als ze verwelkt was en verdord.

Het komt alles uit den wortel van uw leven, en in dien wortel ligt ge als kind van God mystiek in uw Jesus besloten, en uit hem vloeit door dien wortel de kracht der verrijzenis, de wonder kracht der opstanding uit hem die dood was, en nu leeft in eenwigheid, u toe.

Amsterdam, 16 October 1896.

Vrije Universiteit.

Op aanstaanden Dinsdag verjaart de stichtingsdag der Vrije Universiteit, en ook ditmaal zal die stichtingsdag gevierd worden door het houden van een openbare zitting van den Senaat, waarin Prof. Dr. Woltjer het rectoraat zal overdragen aan Prof. Dr. Geesink.

Prof. Dr. Woltjer neemt zich voor dit te doen met het houden van een redevoering, om daarna de annalen der Vrije Universiteit voor te lezen.

Die plechtigheid zal ditmaal niet in de Schotsche kerk plaats hebben, maar in de Keizersgrachtkerk.

Herhaaldelijk bleek hoe het weinige licht, dat de Schotsche kerk in dezen tijd van het jaar tegen het einde van den middag doorlaat, het lezen der oratie bemoeilijkt, en aan geheel het gehoor iets dofs en sombers gaf.

Het veel ruimer en vriendelijker gebouw aan de Keizersgracht scheen daarom verkiezelijk.

Misschien zal het den eersten tijd allicht iets te groot blijken, maar de opkomst nam nog steeds toe, en geeft dus goede hope voor de toekomst.

Ook nu zal de stichtingsdag daags te voren worden herdacht in een ree des gebeds, waarin de heeren Dr. Fernhout van Utrecht en Dr. Sillevius Smitt van Rotterdam, ingelijks in de Keizersgrachtkerk, zullen voorgaan.

Die ure des gebeds zal vooral ditmaal aan een waarlijk niet gefingerde behoefte voldoen.

Nu nogmaals enkele vrienden, die dusver met ons gingen, wegens gemis aan instemming met de beginselen, verklaarden ons niet verder op onze weg te kunnen volgen, is er te inniger behoefte om de gemeenschap met Hem te zoeken, die ons nimmer verlaten zal.

Hij blijft de Wachter Israëls, wiens oog nooit sluimert.

Predikanten-conferentie te Groningen.

Uit Groningen komt ons het goede bericht, dat er op 20 October een Predikanten-conferentie zal worden gehouden, waar Prof. Dr. Bavinck de navolgende stellingen zal verdedigen:

1. Dewijl het Goddelijk Wezen oneindig boven alle schepsel verheven en dus in zich zelf voor alle schepsel onkenbaar is, berust alle kennis in alle wetenschap des menschen op bewuste en vrije openbaring Gods.

2. De inhoud dezer openbaring, genomen in den ruimsten zin, heeft haar archetype in de scientia libera in het bewustzijn Gods; rust op den grondslag der decreta in den wil Gods; is belichaamd in al wat buiten Gods Wezen door Zijn wil als creatuur bestaat; d. i. in den kosmos; en vormt om al deze redenen een organisch geheel.

3. Alle wetenschap des menschen heeft dien kosmos, d. i. dien openbaringsinhoud tot object, en hangt daarom objectief in al hare deelen organisch samen; terwijl ook subjectief deze organische samenhang van alle wetenschap door de eenheid van den menschelijken geest wordt geleid en bevestigd.

4. Gelijk in alle werken Gods verscheidenheid met eenheid gepaard gaat, zoo sluit ook de organische eenheid der wetenschap de verscheidenheid harer deelen niet uit; en bekleedt met name de theologie in het organisme der wetenschap vooral ook krachten de bijzondere openbaring, welke door de zonde noodzakelijk werd, eene eigene en zelfstandige plaats.

5. Alle wetenschap is de theologie uiterwaard onderscheiden van de kennis Gods, die het deel aller geloovigen is; heeft ze tot subject niet de kerk als instituut maar als organisme; en eischt hare beoefening de toepassing eener wetenschappelijke methode, welke aanwijzing behoort tot de taak der Christelijke filosofie.

6. Het kenmerk der Gereformeerde theologie ligt in haar theologisch karakter, en stelt misdien aan haar beoefenaar den eisch om dit karakter over heel haar terrein, met name ook in de verschillende loci der dogmatiek (zoals b.v. verkiesing, rechtvaardigmaking, wedergeboorte, doop) te handhaven; te meer wij het anthropologische (christologische, soteriologische) uitgangspunt blijkens de historie tot allerlei dwalingen leidt.

Voorts, is, gelijk het behoort, zekere orde vastgesteld, o. m. in deze twee bepalingen:

a. De conferentie is toegankelijk voor al de dienaren des Woords der Gereformeerde kerken in de provincie Groningen (als leden) en voor hen, die schriftelijk door een der dienaren worden geïntroduceerd (als toehoorders).

b. De leden hebben het recht in de conferentie het woord te voeren, welk recht door den voorzitter, onder goedkeuring der conferentie, desgevraagd, ook gegeven kan worden aan dienaren des Woords van eene Gereformeerde kerk buiten de provincie Groningen.

Dit is voor het Noorden een évenement, in de hoogste betekenis van het woord, en we voegen er bij, één der goede vruchten van de Synode te Middelburg.

In de booze periode die nu achter ons ligt, en God geve het, nooit wederkeere, meed men elkander, men sprak niet, men omtief de discussie.

Doch nu is dit anders geworden. Prof. Bavinck zal nu een reeks van zes principieele stellingen eerst toelichten en dan verdedigen, en reeds de formulering der stellingen staat er ons borg voor, dat men zich niet in exceptien verloop, maar de hoofdzak, waar het op aan komt, flink onder de oogen zal zien.

Metterdaad de Duitse-Ethische richting had de Theologie derwijs ontweend, om de primordiale onderwerpen rakende de kennis, het wezen, de deugden en het werk Gods onder de oogen te zien; men hield zich zoo bijna uitsluitend met de vraagstukken van zonde en verlossing bezig, dat het niemand verwonderen kon, dat ook in deze kerken het rechte, heldere inzicht in deze uitgangspunten van alle ware Theologie verduisterd was.

Het nu te houden debat, dat uiterst belangrijk kan zijn, zal hierin een keer aanbrengen.

Men zal zich genoodzaakt zien, de stukken die tot den locus de Deo, d. i. tot het leerstuk over God, behooren, van nabij onder de oogen te zien.

In de beantwoording van de vragen, die hierbij rijzen, zullen ten slotte alle onze Gereformeerde predikanten eenstemmig blijken te zijn.

En vrucht hiervan zal wezen, dat men ook op de afgeleide stellingen ten slotte blijk eenzelfden blik te krijgen, eer men het zelf weet.

Wijze van Synode houden.

Ook Dr. T. Bos in de Vrije Kerk komt tot de erkenning, dat in het algemeen genomen, de wijze van werken op de Synode te Middelburg gevolgd, veel voor heeft.

En ook beaamt hij onze opmerking, dat bij deze wijze van werken de gewoonte zal zijn in te voeren, om, na de opening der Synode, enkele dagen, dat er geen Synode is, af te zonderen voor den commissaralen arbeid en het opmaken der rapporten.

Toch heeft hij enkele bedenkingen. Zoo acht hij, dat de voorstellen der Provinciale Synoden niet genoeg tot hun recht kwamen.

Ook is tegen deze methode van werken de bedenking ingebracht, dat de Prov. Synodes in alles niet tot haar recht komen. Wanneer door eene Commissie over een punt overwegingen worden opgesteld en eene Conclusie getrokken, waarover de Prov. Synodes verschillende voorstellen ter tafel gebracht hebben, volgt zij, na overweging, in hoofdzaak één der voorstellen, of zij komt zelfs tot een geheel nieuw voorstel. In dat geval hebben de Provincies, die een ander voorstel hadden, geen gelegenheid dat voorstel toe te lichten en bij de Synode aan te bevelen. Zij handelt immers niet over de verschillende voorstellen der Provincies, maar alleen over dat wat de Commissie in haar Rapport voorstelt. Natuurlijk behoudt ieder afgevaardigde dan nog het recht zulk een in het Rapport niet opgenomen voorstel aan de orde te stellen, doch dat is gewoonlijk als moester na den maaltijd, zoo kan het gebeuren, dat ééne Prov. Synode heel de leiding in handen krijgt, en sommige particuliere Synodes nauwelijks worden gehoord. Ook daartegen dient gewaakt.

Iets gevoelen we voor deze bedenking, gelijk het in het algemeen nooit mogelijk zal zijn, welke methode van werken ook uit te denken, waartegen geen bezwaren rijzen.

Maar overwegend komt het bezwaar ons toch niet voor, tenzij we het standpunt innemen, dat de Provinciale Synoden colleges van advies voor de Generale Synode zijn.

Dit echter zal wel niemand beweren. De Provinciale Synoden zijn geen colleges van advies maar hiescolleges van de Generale Synode.

Ze zenden er haar afgevaardigden. Willen ze nu bovendien advies geven, of ook een eigen voorstel indienen, dan staat dit haar natuurlijk vrij, maar nooit in dien zin, dat dit haar afgevaardigden binden zou. De leden der Synode stemmen niet naar lastbrief, maar, gehoord de discussie, naar eigen overtuiging.

Het kan toch voorkomen, en is herhaaldelijk voorgekomen, dat de leden der Synode, na opmerkingen gehoord te hebben, die op de Provinciale Synoden niet gemaakt waren, inzagen dat hun Provinciale Synode zich vermist had. Of ook dat ze andere voorstellen voor zich kregen, die h. i. beter en meer ter zake dieneende waren, dan de voorstellen der Provinciale Synode ingezonden.

Zal men nu, na beter licht gevonden te hebben, zich blijven vastklemmen aan wat bij minder helder licht geschreven werd? Dit wil niemand.

De conclusie van een adviseerende commissie verstaan wij dan ook zoo, dat deze conclusie of de onderscheidene voorstellen der Provinciale Synoden in akkoord poge te brengen, of een nog doeltreffender advies aan de Generale Synode voorlegge.

De leden moeten dan beoordeelen, of zij het met de commissie eens zijn, dat deze conclusie de juiste is.

Is dit het geval, dan stemmen ze er voor. En zoo niet, dan kunnen zij zelve, zoo ze er aan vasthouden, voor het voorstel van hun Provinciale Synode opkomen.

Zijn tweede bezwaar is, dat ingediende Rapporten van de in 1893 benoemde Deputaten niet in behandeling zijn gekomen.

Hij zegt er van: En wat nu de behandeling aangaat van Rapporten, door Deputaten naar opdracht van een voorgaande Generale Synode opgesteld en aan de Kerkeraden enz. ter beoordeeling aangeboden, kwam het ons ook voor, dat zij niet wel geschieden kan door eene Commissie, gelijk het te Middelburg geschiedde. Er zijn twee van zulke Rapporten op de Synode eigenlijk niet behandeld, en dat, niettegenstaande vele Prov. Synodes haar instemming er mede hadden betuigd, met of zonder opmerkingen en aanmerkingen wat bijzonderheden aangaat. Wij bedoelen het Rapport over de Opleiding en over de Zending.

Er is wel over die Rapporten gesproken, doch zij zijn niet in bespreking gebracht. Waren zij besproken, dan had de Praeses de verschillende voorstellen in die Rapporten ter sprake moeten brengen. Over die voorstellen had de Synode kunnen beslissen, of ook tegenvoorstellen en wijzigingen kunnen bespreken, om daarna het geheel, zooals het gewijzigd was, in stemming te brengen. Wordt dat verworpen, dan bleef het bij het oude, en konden, desverkiezende, andere Deputaten voor die zaak worden gekozen. Nu werden echter Deputaten eenvoudig voor hun arbeid beland, en werd aangenomen, wat de Commissie ad hoc voorstelde. Over de „gelykmaking van studie en examina“ aan de Theol. School en de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit, waarover het Rapport der Opleiding door Deputaten handelde, is in het geheel niet beslist. Alleen werd aangenomen het Curatoren-Voorstel over de Theol. School, gewijzigd door de Commissie, die niet alleen over dit Voorstel had te rapporteren, maar ook over het Rapport.

En in plaats van het Rapport over de Zending, opgesteld door Deputaten, daartoe door de Gen. Synode te Dordt benoemd, werd in behandeling genomen, wat de Commissie dienaangaande voorstelde. Ja, de Deputaten voor genoemde Rapporten mochten wel hun Rapport verdedigen, doch dat was niet wel mogelijk, omdat geen gelegenheid werd gegeven, ze van voren af aan, punt voor punt en voorstel na voorstel ter overweging aan de Synode aan te bevelen. Nog eens. Er werd wel lang en breed over die Rapporten gesproken, doch behandeld werden ze niet.

Hier sloop een misverstand in. Neem b.v. het Rapport van de Zending-deputaten. Bij dit Rapport viel tusschen tweemaal te onderscheiden: 1°. tusschen de beginselen waarop het rustte, met de motieven ter verdediging van die beginselen aangevoerd, en 2°. tusschen de uitgewerkte regelingen, waarin die beginselen belichaamd waren.

Nu moet bij zulk een Rapport natuurlijk eerst over de beginselen, daarna over de uitwerking van deze gehandeld, bijaldien de beginselen blijken steek te houden.

Dit eische het Rapport van Deputaten dan ook. Daarin toch waren eerst de beginselen uiteengezet, en aangegeven op welke gronden men achtte dat deze beginselen rusten.

Welnu, en deze beginselen, en elk der motieven, zijn door de Commissie van advies afzonderlijk beoordeeld. Elk motief is getoetst.

Niets in dit eerste gedeelte van het Rapport is onbehandeld gebleven. De Bos zal dit zelf toetstemmen.

Elk beginsel is eerst schriftelijk, en daarna mondeling, evenals elk motief getoetst. Getoetst niet ter loops, maar zakelijk en volledig. Getoetst met het hoor en wederhoor.

Stel nu, de Synode had deze beginselen aanvaard, en elk der motieven goedgekeurd, ingediend, dan zou natuurlijk in de tweede plaats de voorgestelde regeling in behandeling zijn gekomen.

Nu echter de Synode, met overgrote meerderheid besliste, dat deze beginselen niet houdbaar, en deze motieven niet deugdelijk waren bevonden, sprak het toch wel vanzelf, dat de daarop gebouwde regeling vanzelf verviel, en niet in behandeling kon komen.

Door niet één der Zendingdeputaten is dit dan ook maar met één woord geëischt. Ze voelden eenparig dat hiervan geen sprake kon zijn.

Zijn derde en laatste opmerking geldt de Praedisseurs.

Z. i. stellen deze de afgevaardigde leden te veel op non-activiteit.

Een laatste opmerking over de Gen. Synode te Middelburg staat zeker in verband met het voorgaande. Het is eene opmerking, reeds meer gemaakt, dat n. l. de praedisseerende leden, met name de Professoren, meer deden dan adviseeren. Hun advies wordt natuurlijk door allen zeer gewaardeerd. Het zijn mannen, aan wie de Heere buitengewone gaven heeft geschonken, en de Kerken, in Gen. Synode vergaderd, hebben rijke dankensstof aan den Heere, dat Hij haar zulke mannen gaf. Het was dikwijls een genot hen te hooren: we hebben veel van hen geleerd en veel aan hen te danken. Het drielst: Kuypers, Rutgers en Bavinck, stond in zijn volle kracht voor ons, wanneer het de organisatie, of ook kerkrechtelijke beginselen gold. De jongste van deze drie, wellicht het vurigst in zijn redevoeringen, was waarlijk wesprenkend; de eerste was, zoals het ons voorkwam, meestal meer populair, sprekende in tal van beelden, ook tot de „broeders en zusters“; de middelste, beiden de hand reikende, met zijne zeldzame kennis in het Kerkrecht, was doctant van de eerste soort, zonder kunst- en vliegwerk (als om te behagen) glashelder redeneerende en overtuigende. Het was niet geheel zonder gevaar, met deze Professoren van gedachten te verschillen en dat uit te spreken; want het kostte hun geen moeite, en het was vooral den eersten, zoo 't scheen, een genot den tegenspreker er in te laten vliegen en over hem de algemeene lachlust op te wekken. Deze drie, aangevuld door de andere Professoren, adviseerden — discussieerden en redeneerden druk. De veel? Of men van het goede te veel kan krijgen? Dat was het nu juist niet. Doch zij stelden, zonder het te willen, de afgevaardigden wat te veel op non-activiteit. Hoe dat kwam? Omdat zij als leden van verschillende Commissien onwillekeurig het leeuwenaandeel kregen in de Rapporten en in het rapporteren. Waren „Opleiding“ en „Zending“ mee van de voornaamste punten op het Agendum, geen wonder dat Rutgers, Bavinck en Kuypers, in de Commissien voor deze punten gekozen, hun invloed lieten gevoelen, en striks optredend met een Rapport, grootendeels hun Rapport, sterk stonden tegenover ieder, die een anderen kijk op de zaken had, doch niet in de gelegenheid was geweest, om in overleg met andere broeders zijn gevoelen te formuleeren, of ook in debat te brengen, als zijnde niet aan de orde. Er schoot niets anders over, dan eenige losse op- en aanmerkingen te maken op de Rapporten der Commissien, wat in den regel op de Conclusie weinig of geen invloed had.

Dit is een teer punt.

Invoel op een vergadering is het uitvoelst van positie, gaven en talenten, en het zal wel altoos in den aard der zaak liggen, dat hoogleraren, die het ongemeen groote voorrecht hebben, hun leven aan de studie te kunnen wijden, zoo dikwijls het op de beginselen van dogmatiek en kerkrecht aankomt, beter beslagen ten ijs verschijnen, dan de broeders predikanten en ouderlingen, die slechts hun uitgespaarden tijd aan de studie geven kunnen.

Het gevaar waarop Dr. Bos wijst, is dan ook nooit geheel af te wenden, zoolang de kerken de hoogleraren uitnoodigen, om ter Synode op te komen.

Zijn ze er eenmaal, dan kunnen ze niet doen alsof ze er niet zijn. Zoo dikwijls ze er komen, brengen ze vanzelf mede al wat ze in hun marsch hebben. En niet zij het, die dan het vertrouwen stelen, maar het is de Synode die hun het vertrouwen schenkt.

Toch gaat Dr. Bos o. i. te ver, zoo hij acht, dat op die wijs de afgevaardigden „op non-activiteit worden gesteld.“

Alle leden der Synode zijn benoemd in Commissien van advies. Allen hebben in de commissien hun oordeel kunnen zeggen.

Ook heeft het waarlijk noch den broeders predikanten, noch den broeders ouderlingen ontbroken aan tijd, aanleiding en gelegenheid, om zich ook in het publiek debat te mengen. Althans Dr. Bos zal wel op niemand den indruk hebben gemaakt van een lid op non-activiteit.

Maar bovendien, op non-activiteit staat alleen een lid, dat niet medewerkt tot de acta.

Die acta nu liggen niet in de discussien, maar in de besluiten.

Fraat zooveel ge wilt, ten slotte komt het toch eigenlijk en alleen op de besluiten der Synode aan.

Dat is haar actie, dat zijn haar acta en daarin openbaart zich haar hoogste activiteit.

Op non-activiteit staat dus alleen een lid, dat buiten stemming blijft, of niet stemmen mag.

En dit laatste nu geldt zeer natuurlijk van de hoogleraren.

Zij mogen spreken zooveel ze willen, maar als het op de keurstemmen aankomt, mogen ze geen duit in het zakje werpen.

Dan gaan niet de afgevaardigden, maar juist de hoogleraren op non-activiteit.

Nog o

Aan het formeerde Winter als getreden, te m de The beoordeelin

Ons oord Wie war aansloot b Christo-ent hem oorec tegen de m weer. Ethis

Zijn toel formeerde Vraagt n stelling var met het C deze vraag Hij neem vinisten.

En toch, om dit doc structie te l noemen; w zijn method niet wezen

Want we Christus als schen midde in staat, en licht dat va mensch kar het niet da den, als me voorstel als

Centrum, van een cir in het midde Zeker, de logie, en u het midden staat, staat uitgangspunt

Dat uitga tusschen Ge zondaar als staat de Ch

Vandaar anders dan name het ei formeerde dat het dit e niet in d steeds met l

Theologie en Dogmati en daarom met name haar stand r

We twijfel ook Dr. W derwijs er Christus te l nen. Hij zal

Met al zij met het lee zijn besluit, wel tot den zijn werk al

Doch is e in zijn oratie

Maar ook stredking ov Theoloog te logie niet z afgetrokken doortinteld e die alleen e Christus sch

Plicht tot gevaar rust wetgeving, h eigen gebrui ren, beaambe kan er bijv over de Vlo

Die plicht de Kerken, e het onderwij en krakenl beeld der an der Kerkelij

En die plic die in het m of werkpleat in zijn dien wie zich aan gaat, en dit uit te sluiten

Toch is n Kerk en het kracht ter v alcoholicame Huitgezin, o

Hierbij alle bedo